หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการชุมชน
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559)

ชื่อสถาบันอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
คณะ/ภาควิชา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

หมวดที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. รหัสและชื่อหลักสูตร

ภาษาไทย : หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการชุมชน
ภาษาอังกฤษ : Bachelor of Arts Program in Community Management

2. ชื่อปริญญาและสาขาวิชา

ชื่อเต็ม (ไทย) : ศิลปศาสตรบัณฑิต (การจัดการชุมชน)
ชื่อย่อ (ไทย) : ศศ.บ. (การจัดการชุมชน)
ชื่อเต็ม (อังกฤษ) : Bachelor of Arts (Community Management)
ชื่อย่อ (อังกฤษ) : B.A. (Community Management)

3. วิชาเอก

ไม่มี

4. จำนวนหน่วยกิตที่เรียนตลอดหลักสูตร

ไม่น้อยกว่า 125 หน่วยกิต

5. รูปแบบของหลักสูตร

5.1 รูปแบบ

เป็นหลักสูตรระดับปริญญาตรี 4 ปี ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ข้อ 4.1 ระดับที่ 2 ปริญญาตรี

5.2 ภาษาที่ใช้

การจัดการเรียนการสอนใช้ภาษาไทยเป็นหลัก โดยมีการใช้ภาษาอังกฤษในกรณีมีผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศมาบรรยายหรือแลกเปลี่ยนทางวิชาการ สำหรับเอกสารและตำราวิชาหลักเป็นตำราภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ

5.3 การรับเข้าศึกษา

รับนักศึกษาไทยและนักศึกษาต่างประเทศ ที่มีคุณสมบัติตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2549

5.4 ความร่วมมือกับสถาบันอื่น

เป็นหลักสูตรเฉพาะของมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

5.5 การให้ปริญญาแก่ผู้สำเร็จการศึกษา

ให้ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิตเพียงสาขาวิชาเดียว และกรณีผู้สำเร็จปริญญาตรีในสาขาวิชาใดๆ หรือสาขาวิชาใกล้เคียงกับสาขาวิชานี้ สามารถมาเรียนเป็นปริญญาที่ 2 โดยสามารถเทียบโอนรายวิชาได้มากน้อยต่างกันตามสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษามา

6. สถานภาพของหลักสูตรและการพิจารณาอนุมัติ/เห็นชอบหลักสูตร

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการชุมชน เปิดดำเนินการเมื่อภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2556 มีการปรับปรุงหลักสูตรเมื่อปีการศึกษา 2556 โดยได้รับการรับทราบการเปิดสอนจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เมื่อภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2556 สำหรับการปรับปรุงปีการศึกษา 2559 ได้รับความเห็นชอบจาก

6.1 คณะกรรมการประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในการประชุมครั้งที่ 6/2559 เมื่อวันที่ 21 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2559

6.2 คณะกรรมการบริหารวิชาการมหาวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ 3/2559 เมื่อวันที่ 23 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2559

6.3 คณะกรรมการสภาวิชาการ ในการประชุมครั้งที่ 4/2559 เมื่อวันที่ 7 เดือนเมษายน พ.ศ. 2559

6.4 คณะกรรมการสภามหาวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ 5/2559 เมื่อวันที่ 2 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2559

6.5 หลักสูตรปรับปรุงแก้ไขนี้ เริ่มใช้กับนักศึกษารุ่นปีการศึกษา 2559 ตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2559 เป็นต้นไป

7. ความพร้อมในการเผยแพร่หลักสูตรคุณภาพและมาตรฐาน

หลักสูตรนี้ มีความพร้อมเพื่อการประเมินและเผยแพร่คุณภาพและมาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ในปี พ.ศ. 2561

8. อาชีพที่สามารถประกอบได้หลังสำเร็จการศึกษา

8.1 งานราชการ

(1) นักพัฒนาสังคม
(2) เจ้าพนักงานพัฒนาสังคม
(3) นักพัฒนาชุมชน
(4) เจ้าพนักงานพัฒนาชุมชน
(5) นักพัฒนาทรัพยากรบุคคล
(6) เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
(7) นักวิเคราะห์รัฐวิสาหกิจ
(8) ผู้บริหารท้องถิ่น
(9) นักวิชาการการศึกษา

8.2 งานภาคเอกชน

(1) นักพัฒนาในองค์กรพัฒนาเอกชน
(2) เจ้าหน้าที่กิจกรรมเพื่อสังคม
(3) เจ้าหน้าที่พัฒนาวิสาหกิจ
(4) เจ้าหน้าที่ประสานงานด้านกิจกรรมผู้บริโภคสีเขียว
(5) เจ้าหน้าที่ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์
(6) เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารงานทั่วไป
(7) เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิจัย

8.3 งานอื่นๆ

(1) องค์กรและมูลนิธิต่างๆ
(2) นักสังคมสงเคราะห์
(3) งานประกอบการเพื่อสังคม
(4) งานประกอบอาชีพอิสระ

9. ชื่อ นามสกุล เลขประจำตัวบัตรประชาชน ตำแหน่ง และคุณวุฒิการศึกษาของอาจารย์รับผิดชอบหลักสูตร

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	คุณวุฒิ/สาขา	สถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
1	นายสรณา อนุสรณ์ทรางกูร	อาจารย์	ศศ.ม. (พัฒนาชนบทศึกษา)	มหาวิทยาลัยมหิดล	2550
			ศศ.ม. (ไทยศึกษา)	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี	2549
			พธ.บ. (พระพุทธศาสนา) เกียรตินิยมอันดับ 1	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	2544
2	นายสุระพงษ์ สีหมอก	อาจารย์	ศศ.ม. (การบริหารการพัฒนาสังคม)	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	2556
			พธ.บ. (รัฐศาสตร์) เกียรตินิยมอันดับ 2	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	2553
3	นายนพพร ระรินทร์	อาจารย์	ศศ.ม. (การบริหารการพัฒนาสังคม)	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	2557
			พธ.บ. (พุทธจิตวิทยา)	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	2553
4	นายจักรพันธ์ พรมฉลวย	อาจารย์	ร.ม. (การเมืองการปกครอง)	มหาวิทยาลัยบูรพา	2559
			ศศ.บ. (การพัฒนาชุมชน)	มหาวิทยาลัยบูรพา	2556
5	นายวงศกร เพิ่มผล	อาจารย์	ศน.ด. (พุทธศาสน์ศึกษา)	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	2555
			M.A. (Buddhist Studies)	University of Delhi, India	2540
			พธ.บ. (ศาสนา)	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	2536

10. สถานที่จัดการเรียนการสอน

หลักสูตรนี้จัดการเรียนการสอน ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

11. สถานการณ์ภายนอกหรือการพัฒนาที่จำเป็นต้องนำมาพิจารณาในการวางแผนหลักสูตร

11.1 สถานการณ์หรือการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

ทิศทางตามร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564) ได้กำหนดให้มีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ ของโลก ซึ่งประเทศไทยต้องมีการเตรียมความพร้อมในหลายๆ ด้าน เช่น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยต้องมีการปรับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้สามารถแข่งขันได้ทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ พร้อมทั้งมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยการรักษาจุดเด่นของที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ความอุดมสมบูรณ์ และความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ ความมีเอกลักษณ์โดดเด่นของประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความเป็นไทย เพื่อให้ประเทศไทยมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพของโลก เป็นแหล่งผลิตอาหารและศูนย์กระจายสินค้าของภูมิภาค ตลอดจนสามารถสร้างสรรค์สินค้าใหม่ๆ บนฐานองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อให้สอดรับกับพฤติกรรมและรสนิยมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป และช่วยเพิ่มผลิตภาพในภาคการผลิตและบริการโดยรวม ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่เศรษฐกิจฐานความรู้ อันจะนำไปสู่การยกระดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ

11.2 สถานการณ์หรือการพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม

ในการจัดทำหลักสูตรนี้ ได้คำนึงถึงสภาพแวดล้อมของสังคมไทยที่กำลังพัฒนาโครงสร้างด้านต่างๆ ไปอย่างไม่หยุดยั้ง แต่ยังขาดการจัดการที่ดี มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาได้คำนึงถึงเหตุผลและประเด็นสำคัญนี้ จึงต้องจัดทำหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่มีการจัดการอย่างสมดุลและยั่งยืนขึ้นมา ดังนั้น การพัฒนาประเทศให้มีความสมดุลและยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ ต้องเริ่มจากการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็ง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต โดยการเสริมสร้างให้เป็นผู้ที่มีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง มีทักษะในการคิดเป็น ทำเป็น การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเองและให้ความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น ขณะเดียวกัน ต้องเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคนทั้งในเชิงสถาบัน ระบบ และโครงสร้างของสังคมให้เข้มแข็ง สามารถเป็นภูมิคุ้มกันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การพัฒนาที่ผ่านมาส่งผลกระทบต่อสังคมไทยหลายประการ เช่น โครงสร้างประชากรมีแนวโน้มประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น ขณะที่ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานลดลง ภาวะอนามัยเจริญพันธุ์รวมอยู่ต่ำกว่าระดับทดแทน วิถีชีวิตไทยมีการเปลี่ยนแปลงเชื่อมโยงเข้ากับวัฒนธรรมจากนานาอารยประเทศที่มีความหลากหลายมากขึ้น เศรษฐกิจและสังคมโลกได้

ปรับเปลี่ยนจาก “สังคมเกษตรกรรม” สู่ “สังคมอุตสาหกรรม” และ “สังคมฐานความรู้” สร้างกระแสการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมอย่างรวดเร็วผ่านกระแส โลกาภิวัตน์และโลกไซเบอร์ ทำให้คนไทยมุ่งแสวงหาความสุขและสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัวมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันได้เกิดปรากฏการณ์ของกระแสวัฒนธรรมที่เคลื่อนผ่านจากโลกตะวันตกมาสู่โลกตะวันออกที่มุ่งแสวงหาทางจิตวิญญาณมากขึ้น โดยเห็นได้จากปัจจุบันผู้คนเริ่มตระหนักรู้ถึงวิถีชีวิตและคุณค่าดั้งเดิมที่เป็นอยู่อย่างเรียบง่ายมากขึ้น นำมาซึ่งบริการต่างๆ อย่างหลากหลาย เช่น แพทย์ทางเลือก สินค้าซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) และการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในด้านต่างๆ มากขึ้น สถานการณ์อีกประการ คือ สังคมเมืองมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงจากสังคมเครือญาติสู่สังคมปัจเจกมากขึ้น ดังนั้น ต้องมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของ “คน” หรือ “ทุนมนุษย์” ให้สามารถพัฒนาและปรับตัวเองเพื่อพร้อมรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น และมหาวิทยาลัยเป็นองค์กรที่มีภารกิจสำคัญในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผลิตบัณฑิต และหล่อหลอมให้เขาเหล่านั้นเติบโตไปเป็นกลไกของสังคมที่เปี่ยมคุณภาพ สามารถนำพาตนเอง ครอบครัว องค์กร ชุมชน ให้สามารถยืนหยัดได้ภายใต้สภาวะการแข่งขันเช่นปัจจุบันและอนาคตที่จะถึงได้ ดังที่กล่าวมาทั้งหมดจึงเป็นส่วนสำคัญที่มหาวิทยาลัยได้จัดทำหลักสูตรขึ้น

12. ผลกระทบจากข้อ 11 ต่อการพัฒนาหลักสูตรและความเกี่ยวข้องกับพันธกิจของสถาบัน

12.1 การพัฒนาหลักสูตร

สถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่กล่าวข้างต้น ไม่สามารถแก้ไขได้ในระดับใดระดับหนึ่งของภาคส่วนต่างๆ ดังนั้น จึงต้องมีการจัดการและการบริหารการพัฒนา โดยยึดหลักการพึ่งตนเอง และสร้างชุมชนและสังคมให้เข้มแข็ง สังคมไทยต้องมีการจัดการชุมชนและสังคมแบบใหม่ไม่เดินตามรอยของตะวันตกเท่านั้น เช่น การประยุกต์หลักการเศรษฐกิจพอเพียง วิสาหกิจชุมชน สวัสดิการภาคชุมชน การพัฒนาทุนทางสังคมทุกด้าน การท่องเที่ยวชุมชน เป็นต้น ทำให้สาขาวิชามีความจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรเชิงรุกที่มีศักยภาพในการผลิตบุคลากรด้านการจัดการชุมชน เพื่อตอบสนองความต้องการกำลังคนทางเลือกด้านนี้ โดยกำลังคนที่ผลิตนั้นจะต้องมีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานได้ทันที และมีศักยภาพสูงในการพัฒนาตนเองให้เข้ากับลักษณะงานที่จะไปปฏิบัติ

12.2 ความเกี่ยวข้องกับพันธกิจของสถาบัน

ตามที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ในเขตเมือง ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศ ดังนั้น ที่ตั้งของมหาวิทยาลัยจึงมีความเหมาะสมที่จะเปิดสอนสาขาวิชาการจัดการชุมชน โดยสามารถใช้เขตพื้นที่และผู้มีประสบการณ์มาเสริมให้หลักสูตรมีความเข้มแข็งทั้งด้านการศึกษาดูงานจากสภาพจริงและเชิญผู้มีประสบการณ์ด้านชุมชนและสังคมมาเป็นวิทยากรได้อีกด้วย ยิ่งกว่านั้นมหาวิทยาลัยแห่งนี้ก็จัดตั้งขึ้นเพื่อผลิตกำลังคนสนองตอบความต้องการของชุมชนและสังคมในภูมิภาคที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ด้วย

13. ความสัมพันธ์กับหลักสูตรที่เปิดสอนในคณะ/สาขาวิชาอื่นของสถาบัน

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการชุมชน จะมีความสัมพันธ์กับหลักสูตรอื่นและหลักสูตรในคณะ ดังนี้

13.1 กลุ่มวิชา/รายวิชาในหลักสูตรนี้เปิดสอนโดยคณะ/สาขาวิชา/หลักสูตรอื่น

กลุ่มรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานที่นักศึกษาต้องเรียนในคณะหรือสาขาวิชาอื่น ประกอบด้วย รายวิชาด้านภาษาและการสื่อสาร มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

13.2 กลุ่มวิชา/รายวิชาในหลักสูตรที่เปิดสอนให้สาขาวิชา/หลักสูตรอื่นต้องมาเรียน

รายวิชาที่เปิดสอนในหลักสูตรนี้ นักศึกษาสาขาวิชาอื่นสามารถเลือกเรียนได้ในบางรายวิชา ทั้งนี้ให้เป็นไปตามความสนใจของแต่ละคน โดยนับหน่วยกิตเป็นวิชาเลือกเสรี

13.3 การบริหารจัดการ

ในการจัดการเรียนการสอนนั้น จะต้องมีการประสานงานกับคณะต่างๆ ที่จัดรายวิชาซึ่งนักศึกษาในหลักสูตรนี้ต้องเรียน โดยต้องมีการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องตั้งแต่ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนซึ่งอยู่ต่างคณะ เพื่อกำหนดเนื้อหาและกลยุทธ์การสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผล ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาได้บรรลุผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรนี้ สำหรับนักศึกษาที่มาเลือกเรียนเป็นวิชาเลือกเสรีนั้น จะต้องมีการประสานกับคณะต้นสังกัดเพื่อให้ทราบถึงผลการเรียนรู้ของนักศึกษาว่าสอดคล้องกับหลักสูตรที่นักศึกษาเหล่านั้นเรียนหรือไม่

หมวดที่ 2 ข้อมูลเฉพาะของหลักสูตร

1. ปรัชญา ความสำคัญ และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

การพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการชุมชน ได้มีการกำหนดปรัชญาของหลักสูตร เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการผลิตบัณฑิตตามพันธกิจ โดยมุ่งเน้นความรู้ความเชี่ยวชาญในศาสตร์ คุณธรรม จริยธรรม ทักษะการใช้ชีวิตและทักษะการปฏิบัติงาน และความตระหนักในประโยชน์ส่วนรวมและประเทศชาติ โดยได้กำหนดความสำคัญของหลักสูตร ในการผลิตบัณฑิต ตลอดจนวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ปรัชญาของหลักสูตร

ผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ มีทักษะ ด้านการพัฒนาและการจัดการชุมชน บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การพัฒนาในยุคโลกาภิวัตน์

1.2 ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการชุมชน เป็นองค์ความรู้ที่มีลักษณะสหวิทยาการ เป็นศาสตร์ทางด้านสังคมศาสตร์ประยุกต์ผสมผสานกับวิสาหกิจเพื่อสังคม และเป็นสาขาวิชาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนและสังคมในระดับท้องถิ่นถึงระดับชาติ เพราะเมื่อพิจารณาแล้วศาสตร์แห่งการเรียนรู้สมัยใหม่จะต้องเป็นการปรับเปลี่ยนมนุษย์ทั้งโครงสร้างในสมองและโครงสร้างทางสังคม ให้เกิดการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกัน “บนพื้นฐานของความสมดุล” มนุษย์จึงต้องเปลี่ยนจากการนำตนเองเป็นตัวตั้ง เป็นการนำศีลธรรมการอยู่ร่วมกันเป็นตัวตั้ง และเชื่อมโยงแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับชุมชนและสังคม

ด้วยเหตุนี้ ความเป็นสุขของชุมชนจะเกิดขึ้นได้ จึงต้องเน้นการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการปฏิบัติและต้องพัฒนาอย่างมีบูรณาการ เพราะทุกสิ่งทุกอย่างมีความสัมพันธ์กันและมีผลกระทบถึงกันทั้งหมด หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการชุมชน จึงเป็นหลักสูตรที่มีความสำคัญ ในการหล่อหลอมให้บัณฑิตของประเทศมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการใช้ชีวิต มีความสามารถทั้งด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยและสังคมโลก เพื่อรับใช้สังคมและตลาดแรงงานมีประสบการณ์ในการบริหารการจัดการชุมชน และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง ชุมชน และสังคม ซึ่งเป็นเป้าหมายของการเรียนรู้ภายใต้ฐานของกระบวนทัศน์แบบองค์รวม และมีความสำคัญต่อการพัฒนาคน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

1.3 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

(1) เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพด้านการจัดการชุมชน สามารถนำความรู้ ความเข้าใจที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรชุมชน ตลอดจนสามารถประกอบอาชีพอิสระได้

(2) เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณลักษณะความเป็นผู้นำ นักคิด และนักปฏิบัติที่สร้างสรรค์ ตามหลักคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณในวิชาชีพ มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อชุมชน และสังคมรวมถึงประเทศชาติ และมีความรู้เท่าทันเทคโนโลยี

(3) เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณลักษณะเป็นคนใฝ่เรียนรู้ ทักษะการใช้ชีวิต และพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

2. แผนพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร

แผนพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการชุมชน ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร โดยการกำหนดกลยุทธ์สำคัญเพื่อความสำเร็จของแผนและตัวบ่งชี้ความสำเร็จ ซึ่งได้กำหนดตัวบ่งชี้ที่เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินในหมวดที่ 7 ของ มคอ.2 นี้ และจะต้องดำเนินการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้แล้วเสร็จภายใน 5 ปี ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ดังแผนการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรที่กำหนดไว้ต่อไปนี้

แผนการพัฒนา/เปลี่ยนแปลง	กลยุทธ์ในการดำเนินการ	หลักฐาน/ตัวบ่งชี้
1. พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการชุมชน ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด และมีรายละเอียดครบถ้วนตาม มคอ.2	- เร่งรัดพัฒนาหลักสูตรตาม กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา - ติดตามและประเมินผลการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และรายงานความก้าวหน้าต่อมหาวิทยาลัยและ สกอ. ตามลำดับ	- เอกสารพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรทุก 4 ปี - เอกสารรายงานความก้าวหน้าในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร - ผลประเมินการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร - มคอ.2 ฉบับสมบูรณ์ที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา
2. พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของภาครัฐ ภาคเอกชน และการเปลี่ยนแปลงของสังคมและประเทศ	- สำรวจความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรอื่นๆ	- รายงานผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อบัณฑิตใหม่ เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 3.5 จากคะแนนเต็ม 5 - อัตราการมีงานทำของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาร้อยละ 80 ภายใน 6 เดือน
3. พัฒนาบุคลากรด้านการเรียนการสอนให้มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านวิชาการ และการพัฒนานักศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด	- ประชุม/อบรมบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา - ให้ทุนสนับสนุนบุคลากรให้ได้ศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก - สนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรทำผลงานทางวิชาการ	- รายงานผลการทำกิจกรรมและผลการประเมินการประชุม/อบรมหรือสัมมนา - บุคลากรมีคุณวุฒิในระดับที่สูงขึ้น - ผลงานวิชาการของบุคลากร - รายงานผลการเข้าอบรมทางวิชาการของบุคลากรสายวิชาการอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งต่อคน

	- ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ	- รายงานบุคลากรสายสนับสนุนได้รับการพัฒนาทางวิชาการและ/หรือวิชาชีพไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ต่อปีของจำนวนบุคลากรที่มีอยู่
4. พัฒนาอาจารย์ เจ้าหน้าที่ด้านการวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงและศิลปวัฒนธรรม	- สนับสนุนทุนวิจัย - สนับสนุนการจัดกิจกรรมบริการวิชาการต่อสังคม - สนับสนุนการจัดกิจกรรมด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมตามพันธกิจ	- มีงานวิจัย - มีกิจกรรมบริการวิชาการต่อสังคมและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
5. พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน	- สนับสนุนส่งเสริมการพัฒนา สื่อการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ - สนับสนุนส่งเสริมการจัดทำ มคอ. 3 และ มคอ.4 ที่ตอบสนองศักยภาพของนักศึกษา - ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนนอกชั้นเรียน และการปฏิบัติการในห้องปฏิบัติการ	- สื่อการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา - มี มคอ.3 และ มคอ.4 อย่างน้อยก่อนเปิดภาคเรียนในทุกรายวิชา - มีโครงการจัดการเรียนรู้ นอกชั้นเรียน และการประเมินผลการเรียนรู้นอกชั้นเรียน
6. ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร	- ประชุมอาจารย์ประจำหลักสูตรเพื่อติดตามวางแผน และทบทวนการดำเนินงานของหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร	- รายงานการประชุม และมีอาจารย์ประจำหลักสูตรอย่างน้อยร้อยละ 80 มีส่วนร่วมในการประชุมติดตามวางแผน และทบทวนการดำเนินงานของหลักสูตร - ความพึงพอใจของนักศึกษาปีสุดท้ายที่มีต่อคุณภาพหลักสูตรเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 3.5 จากคะแนน 5.0

หมวดที่ 3 ระบบการจัดการศึกษา การดำเนินการ และโครงสร้างหลักสูตร

1. ระบบการจัดการศึกษา

1.1 ระบบการศึกษา

การจัดการศึกษาเป็นแบบทวิภาค ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548 และตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2549 (ภาคผนวก ก)

1.2 การจัดการศึกษาภาคฤดูร้อน

การจัดการเรียนการสอนภาคฤดูร้อน ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

1.3 การเทียบเคียงหน่วยกิตในระบบทวิภาค

ให้เป็นไปตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2549 หรือเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

2. หลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน

2.1 หลักสูตร

2.1.1 จำนวนหน่วยกิต รวมตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 125 หน่วยกิต

2.1.2 โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตร แบ่งเป็นหมวดวิชาที่สอดคล้องกับที่กำหนดไว้ในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 จำแนกเป็น 3 หมวด ดังนี้

1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ไม่น้อยกว่า	**30**	**หน่วยกิต**
1.1 กลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร	9	หน่วยกิต
1.2 กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	6	หน่วยกิต
1.3 กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	6	หน่วยกิต
1.4 กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	9	หน่วยกิต
2. หมวดวิชาเฉพาะ ไม่น้อยกว่า	**89**	**หน่วยกิต**
2.1 กลุ่มวิชาชีพบังคับ	57	หน่วยกิต
2.2 กลุ่มวิชาชีพเลือก	24	หน่วยกิต
2.3 กลุ่มวิชาการฝึกปฏิบัติงาน ไม่น้อยกว่า	8	หน่วยกิต
3. หมวดวิชาเลือกเสรี	**6**	**หน่วยกิต**

2.1.3 รายวิชา

1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ไม่น้อยกว่า **30 หน่วยกิต**

หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ประกอบด้วย 4 กลุ่มวิชา ได้แก่ กลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ และกลุ่มวิชาคณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นักศึกษาต้องเรียนให้ครบทุกกลุ่มวิชาตามเกณฑ์ที่กำหนด ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต ดังนี้

1.1 กลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร 9 หรือ 12 หน่วยกิต

บังคับเรียนจำนวน 6 หน่วยกิต ในรายวิชาต่อไปนี้

0591001	ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร Thai for Communication	3(3-0-6)
0591002	ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร English for Communication	3(3-0-6)

และให้เลือกเรียนจำนวน 3 หรือ 6 หน่วยกิต ในรายวิชาต่อไปนี้

0591003	ภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียน English for Study Skills	3(3-0-6)
0591004	ภาษาญี่ปุ่นพื้นฐานและวัฒนธรรม Basic Japanese Language and Culture	3(3-0-6)
0591005	ภาษาจีนพื้นฐานและวัฒนธรรม Basic Chinese Language and Culture	3(3-0-6)

หมายเหตุ สำหรับหลักสูตร/สาขาวิชา ที่มีเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิของหลักสูตร (มคอ.1) ที่กำหนดให้เรียนรายวิชาในกลุ่มภาษาและการสื่อสารมากกว่าที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้ (9 หน่วยกิต) สามารถเลือกเรียนรายวิชาในกลุ่มนี้ให้ครบตามเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตรที่กำหนดไว้ได้

1.2 กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ 6 หน่วยกิต

ให้เลือกเรียนจำนวน 6 หน่วยกิต ในรายวิชาต่อไปนี้

0592001	ความจริงของชีวิต Truth of Life	3(3-0-6)
0592002	สุนทรียภาพของชีวิต Aesthetics for Life	3(3-0-6)
0592003	ทักษะชีวิต Life Skills	3(3-0-6)
0592004	พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน	3(3-0-6)

	Human Behavior and Self Development		
	1.3 กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	**6**	**หน่วยกิต**
	ให้เลือกเรียนจำนวน 6 หน่วยกิต ในรายวิชาต่อไปนี้		
0593001	จิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคม		3(3-0-6)
	Consciousness and Social Responsibility		
0593002	สังคมไทยและสังคมโลก		3(3-0-6)
	Thai and Global Society		
0593003	กฎหมายกับชีวิตและสังคม		3(3-0-6)
	Law for Life and Society		
0593004	เศรษฐกิจเพื่อชีวิต		3(3-0-6)
	Human Economics		
	1.4 กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	**9**	**หน่วยกิต**
	ให้เลือกเรียนจำนวน 9 หน่วยกิต ในรายวิชาต่อไปนี้		
0594001	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อคุณภาพชีวิต		3(3-0-6)
	Science for Quality of Life		
0594002	เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อชีวิต		3(2-2-5)
	Information and Communication Technology for Life		
0594003	กีฬาเพื่อสุขภาพ		3(2-2-5)
	Sports for Health		
0594004	ทรัพยากรธรรมชาติและสภาวะแวดล้อม		3(3-0-6)
	Natural Resources and Environment		
0594005	การคิดและการตัดสินใจ		3(3-0-6)
	Thinking and Decision Making		
	2. หมวดวิชาเฉพาะ ไม่น้อยกว่า	**89**	**หน่วยกิต**
	2.1 กลุ่มวิชาชีพบังคับ	**57**	**หน่วยกิต**
2531101	หลักสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา		3(3-0-6)
	Principles of Sociology and Anthropology		
2531102	แนวคิด ทฤษฎีทางการจัดการชุมชน		3(3-0-6)
	Concepts and Theories of Community Management		
2531103	จิตวิทยาชุมชน		3(3-0-6)
	Community Psychology		
2531104	เศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ		3(3-0-6)
	Sufficiency Economy and Development Based		

	on the Royal Philosophy	
2531105	การจัดการความรู้ชุมชน Community-Based Knowledge Management	3(2-2-5)
2531106	การวางแผนยุทธศาสตร์และบริหารจัดการชุมชน Strategic Planning and Community Management	3(3-0-6)
2532107	ผู้นำและการจัดการการเปลี่ยนแปลง Leadership and the Management of Change	3(3-0-6)
2532108	เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในชุมชน Information Technology and Communication in Community	3(2-2-5)
2532109	การค้นคว้าและการเขียนรายงานทางวิชาการ Research and Academic Report Writing	3(3-0-6)
2532110	การศึกษาชุมชนและกระบวนการเสริมสร้างพลังชุมชน Community Study and Community Empowerment Process	3(2-2-5)
2532111	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิสาหกิจเพื่อสังคม Introduction to Social Enterprise	3(3-0-6)
2532112	การจัดการทรัพยากรทางการบริหารสำหรับวิสาหกิจเพื่อสังคม Administrative Resource Management for Social Enterprise	3(3-0-6)
2533113	จริยธรรมสำหรับการจัดการชุมชนและผู้ประกอบการทางสังคม Ethics for Community Management and the Social Enterpreneur	3(3-0-6)
2533114	ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์เบื้องต้นสำหรับการจัดการชุมชน Fundamental Methodology of Social Research for Community Management	3(2-2-5)
2564540	กฎหมายสำหรับการจัดการชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม Law for Community Management and Social Enterprise	3(3-0-6)
2533116	วิทยากรกระบวนการกับการทำงานเป็นทีม Facilitator and Teamwork	3(2-2-5)
2534117	การดูงานและสัมมนาการจัดการชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม Field Visit and Seminar in Community Management and Social Enterprise	3(2-2-5)
1552531	ภาษาอังกฤษสำหรับการจัดการชุมชน English for Community Management	3(3-0-6)
1552532	ภาษาอังกฤษสำหรับวิสาหกิจเพื่อสังคม	3(3-0-6)

English for Social Enterprise

2.2 กลุ่มวิชาชีพเลือก 24 หน่วยกิต

ให้เลือกเรียนในรายวิชาใดรายวิชาหนึ่งจาก 2 กลุ่มวิชา รวมจำนวน 24 หน่วยกิต ดังนี้

2.2.1 กลุ่มวิชาการจัดการชุมชน

2530201	สังคมวิทยาชนบทและเมือง Rural and Urban Sociology	3(3-0-6)
2530202	การจัดการเครือข่ายและประชาสังคม Networking Management and Civil Society	3(3-0-6)
2530203	การจัดการชุมชนกับกลุ่มชาติพันธุ์และชุมชนพหุวัฒนธรรม Community Management in Ethnic and Pluralistic Communities	3(3-0-6)
2530204	การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน Community – based Tourism Resources Management	3(3-0-6)
2530205	การจัดการทรัพยากรที่ดินและแหล่งน้ำเพื่อชุมชน Management of Land and Water Resources for Community Development	3(3-0-6)
2530206	ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต Population and Development of Quality of Life	3(3-0-6)
2530207	บทบาทเยาวชน สตรี และผู้สูงอายุกับการพัฒนา Roles of Youth, Women and the Elderly as Related to Development	3(3-0-6)
2530208	การจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีและการไกล่เกลี่ยในชุมชน Peaceful Conflict Management and Community Reconciliation	3(3-0-6)
2530209	การเฝ้าระวังและเตือนภัยทางชุมชนและสังคม Surveillance and Warning of Community and Society	3(3-0-6)
2530210	การพัฒนาชุมชนเปรียบเทียบ Comparative Community Development	3(3-0-6)
2530211	สวัสดิการสังคมและการสังคมสงเคราะห์ Social Welfare and Social Work	3(3-0-6)
2530212	ปัญหาพิเศษทางการจัดการชุมชน Special Problems of Community Management	3(3-0-6)

2564543	กฎหมายปกครอง Administrative Law	3(3-0-6)
2530214	เศรษฐกิจชุมชนเปรียบเทียบในอาเซียน Comparative Community Economics in ASEAN	3(3-0-6)
2530215	ภูมิปัญญาไทยและเอเชีย Thai and Asian Wisdom	3(3-0-6)
2530216	ปรัชญาการพัฒนาชุมชน Philosophy of Community Development	3(3-0-6)
2552114	การเมืองและการปกครองท้องถิ่นไทย Thai Local Politics and Government	3(3-0-6)

2.2.2 กลุ่มวิชาวิสาหกิจเพื่อสังคม

2530217	เศรษฐศาสตร์แนวพุทธกับวิสาหกิจเพื่อสังคม Buddhist Economic and Social Enterprise	3(3-0-6)
2530218	การสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม Communication for Social Change	3(3-0-6)
2530219	ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจและการสร้างคุณค่าร่วมทางสังคม Corporate Social Responsibility and Creating Shared Value	3(3-0-6)
2530220	การจัดการทุนทางสังคมและภูมิปัญญาท้องถิ่น Managing Social Capital and Local Wisdom	3(3-0-6)
2530221	การบริหารจัดการโครงการเพื่อการพัฒนาชุมชน Project Management for Community Development	3(3-0-6)
2564541	กฎหมายธุรกิจสำหรับวิสาหกิจเพื่อสังคม Business Law for Social Enterprise	3(3-0-6)
2564542	กฎหมายสังคม Social Law	3(3-0-6)
3412114	การจัดการวิสาหกิจเพื่อสังคม Social Enterprise Management	3(3-0-6)
3412115	การจัดการสมัยใหม่และพฤติกรรมองค์การ Modern Management and Organizational Behavior	3(3-0-6)
3413116	การจัดการนวัตกรรมสำหรับวิสาหกิจเพื่อสังคม Innovation Management for Social Enterprise	3(3-0-6)
3413117	การจัดการธุรกิจสีเขียว Green Business Management	3(3-0-6)

3414218	การบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคม Strategic Management for Economic and Social Values Creation	3(3-0-6)
3432326	การตลาดเพื่อสังคม Social Marketing	3(3-0-6)

2.3 กลุ่มวิชาการฝึกปฏิบัติงาน ไม่น้อยกว่า **8 หน่วยกิต**

ให้เรียน 1 หน่วยกิต ในรายวิชา

2534801	การฝึกปฏิบัติงานชุมชนชนบท Field Work Practice in Urban Community	1(180)
	และ	
2534802	การฝึกปฏิบัติงานชุมชนเมือง Field Work Practice in Rural Community	1(180)
2534804	การฝึกปฏิบัติงานทางการจัดการชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม Field Work Practice in Community Management and Social Enterprise	6(16 สัปดาห์)
	หรือ	
2534803	การเตรียมฝึกสหกิจศึกษาทางการจัดการชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม Preparation for Cooperative Education in Community Management and Social Enterprise	1(45)
2534805	สหกิจศึกษาทางการจัดการชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม Cooperative Education in Community Management and Social Enterprise	6(16 สัปดาห์)

3. หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต

ให้เลือกเรียนวิชาใดๆ ในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี หรือรายวิชาในหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 โดยไม่ซ้ำกับรายวิชาที่เคยเรียนมาแล้ว และต้องไม่ซ้ำกับรายวิชาที่ทางหลักสูตรจัดไว้ให้เรียนตามแผนการเรียน รวมถึงต้องไม่เป็นรายวิชาที่กำหนดให้เรียนโดยไม่นับหน่วยกิตรวมในเกณฑ์การสำเร็จหลักสูตรของสาขาวิชานี้